

مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

بسمه تعالی

باسلام و عرض ادب؛

مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، پس از پیشنهاد و درخواست رسمی ستاد همکاری های حوزه و آموزش و پرورش طرحی را با هدف ایجاد سرویس پاسخگویی اختصاصی به معلمان و مربیان پرورشی و امامان جماعت مدارس به اجرا در آورد. بر اساس این طرح تعداد محدودی دسترسی برای هر استان ایجاد شده که در صورت فعالیت و درخواست مجدد قابل افزایش می باشد. در خصوص نحوه استفاده از این سامانه نکات زیر ضروری می باشد:

- ۱) این سامانه با پیشنهاد ستاد همکاری های حوزه و آموزش و پرورش و بر اساس مصوبه و تامین بودجه قطب های راهبردی فکری و فرهنگی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و توسط مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی طراحی و به اجرا در آمده است.
- ۲) این سامانه پاسخگوی سؤالات کاربران محترم در شش گروه قرآن و حدیث، اخلاق، مشاوره، تاریخ، احکام شرعی و اعتقادات می باشد.
- ۳) این دسترسی تنها اختصاص به کاربرانی دارد که از سوی مسئولین ذیربط در آموزش و پرورش صالح برای استفاده از این سامانه شناخته شده اند. از این رو متوقع است سروران عزیز در حفظ و صیانت از نام کاربری و گذر واژه کوشا باشند.
- ۴) با هدف ارائه پاسخ های دقیق، کاربردی و راهگشا صفحه اختصاصی (پروفایل) برای کاربران در نظر گرفته شده است که تکمیل مشخصات به کارشناسان پاسخگو کمک خواهد نمود تا پاسخی متناسب با شرایط پرسشگر محترم را تهیه و ارائه نمایند. از مجموع اطلاعات خواسته شدن، تنها تکمیل مشخصات ستاره دار الزامی می باشد.

۵) در صورتیکه سوال درج شده در سامانه مربوط به افرادی غیر از کاربر اصلی می باشد(به عنوان نمونه دانش آموزان) کاربر محترم می بایست به این موضوع در متن سوال تصریح نموده و برخی از مشخصاتی که برای پاسخگویی ضروری به نظر می رسد را در متن سوال درج نمایند(مانند: تحصیلات، جنسیت و...)

۶) با توجه به فرایند هفت مرحله ای پاسخگویی، معدل زمانی در نظر گرفته شده برای پاسخگویی ۷۲ ساعت می باشد.

۷) پاسخ های آماده شده توسط مرکز علاوه بر درج در آرشیو پروفایل شخصی کاربر، به آدرس الکترونیک وی نیز ارسال خواهد شد.

۸) برای پشتیبانی سامانه در صورت بروز اشکال می توانید با شماره تماس: ۰۲۵-۳۷۱۷۴۱۹۰ از ساعت ۱۰ تا ۱۳ صبح تماس بگیرید.

۹) آدرس سامانه پاسخگویی (<http://edu.pasokhgoo.ir>)

۱۰) با توجه به محدوده زمانی طرح که سال ۱۳۹۶ می باشد، نسبت به تسریع در تحویل دسترسی به همکاران بذل توجه شود. بدیهی است استمرار طرح منوط به اجرای موفق آن تا پایان سال ۱۳۹۶ خواهد بود.

راهنمای استفاده از سامانه

The screenshot shows the login page of the Pasokhgoo website. At the top, there is a navigation bar with the text "پزشک کی دادا نیست است." Below this is a large text block containing the mission statement of the Center for Islamic Studies in Qom. To the right of this text is a login form with fields for "نام کاربری" (Username) and "رمز عبور" (Password), and a "ورود" (Login) button. Below the login form are several service tiles: "شهر جواب", "جواب", "کانون گفتگوی قرآنی", "گفتگوی دینی", "پرسمان قرآن", "پاسخگویی پیامکی", "مرکز ملی پاسخگویی", and "پاسخگویی آنلاین". Blue circles with numbers 1 through 5 are overlaid on the page, with arrows pointing to specific elements: 1 points to the address bar, 2 points to the Username field, 3 points to the Password field, 4 points to the Login button, and 5 points to the "گفتگوی دینی" tile.

۱. ابتدا لینک ورود به سامانه را در مکان مشخص شده درج نمایید. توجه داشته باشید آدرس را در سربرگ وارد نمایید. در غیر

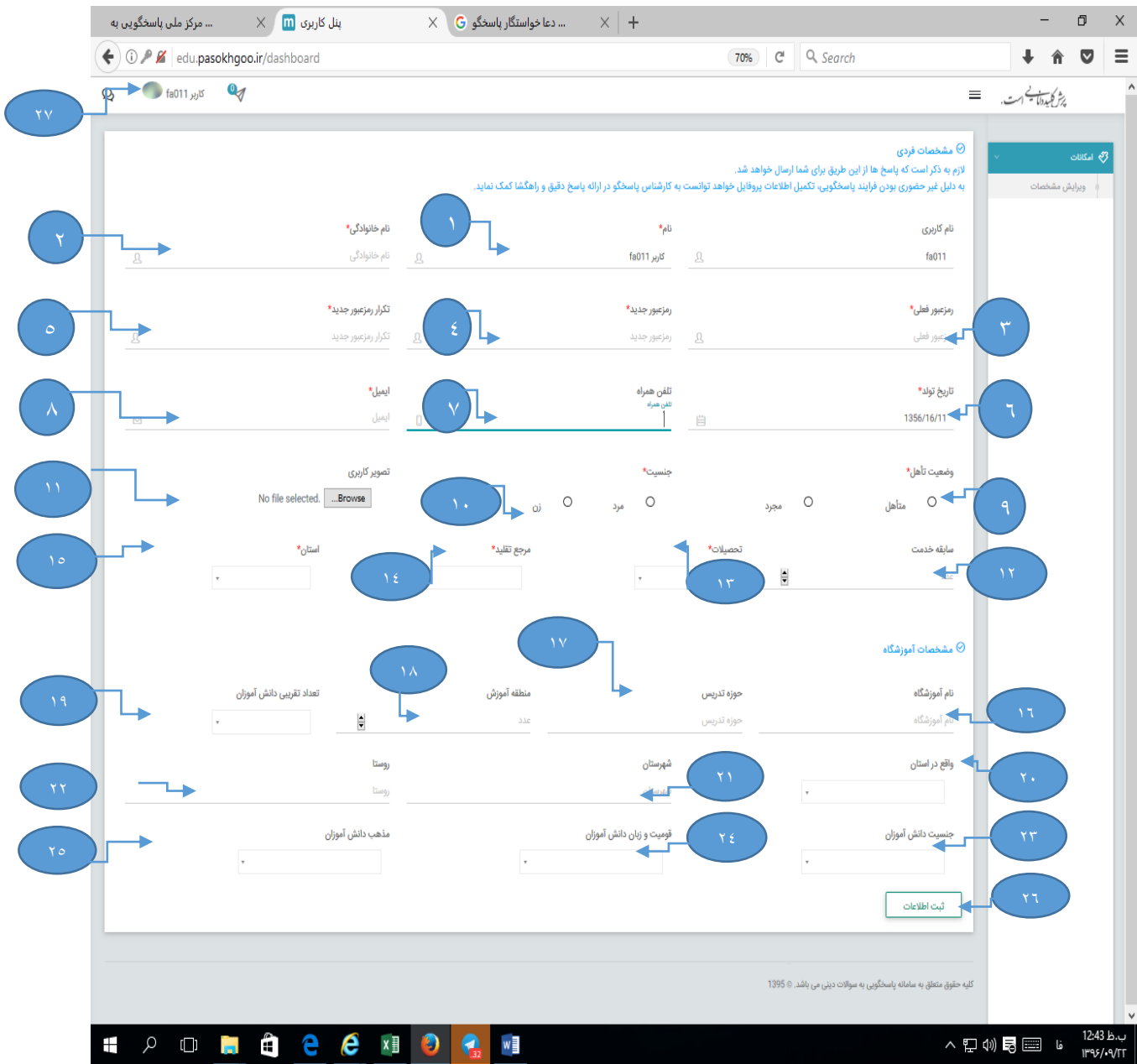
اینصورت (مانند درج آدرس در پنجره جستجوی google) ممکن است به سامانه مورد نظر دسترسی پیدا نکنید.

۲. درج نام کاربری که پس از حروف به صورت سه رقمی درج شود مانند CC001

۳. رمز عبوری که تحویل شما شده است را در این قسمت وارد نمایید.

۴. برای ورود به سامانه این گزینه را کلیک نمایید.

۵. برای دستیابی به پاسخ موجود در آرشیو یا آشنا شدن با سایر فعالیتهای مرکز ملی پاسخگویی به سوالات دینی می توانید از این سامانه‌ها نیز بازدید نمایید.

*تذکر: هر چند درج کامل مشخصات، امکان پاسخگویی دقیق تر را برای کارشناس پاسخگویی فراهم خواهد نمود اما تنها تکمیل موارد علامت گذاری شده الزامی می باشد.

۱. نام خود را می توانید در این قسمت بنویسید.
۲. نام خانوادگی را در این قسمت بنویسید.
۳. رمز عبوری اولیه که تحویل شما شده است را در اینجا وارد نمایید.
۴. رمز جدید را در این قسمت درج نمایید.

۵. رمز جدید را در این قسمت تکرار نمایید.
۶. تاریخ تولد خود را مانند الگوی مقابل درج نمایید: ۱۳۵۹/۰۴/۰۹
۷. در صورت تمایل شماره تلفن همراهتان را به صورت عددی و کامل درج نمایید.
۸. رایانامه (ایمیل و یا ...) تان را در این قسمت بصورت صحیح وارد نمایید. باید توجه داشته باشید که تنها آدرس رایانامه را درج نموده و از درج **WWW** در ابتدای آدرس خود داری نمایید. پاسخ پرسش شما علاوه بر کارتابل (صفحه شخصی) سامانه به رایانامه نیز ارسال خواهد شد.
۹. وضعیت مجرد بودن یا متاهل بودن خود را در این قسمت مشخص نمایید.
۱۰. جنسیت (مرد یا زن) خود را در این قسمت مشخص نمایید.
۱۱. در صورت تمایل تصویر خود را می توانید در این قسمت بارگذاری نمایید.
۱۲. تعداد سالهایی که در آموزش و پرورش خدمت نمودید را در این قسمت درج نمایید.
۱۳. میزان تحصیلات خود را از نواری که در این قسمت وجود دارد انتخاب نمایید.
۱۴. در این قسمت مرجع تقلید خود را مشخص نمایید. در صورتیکه نام مرجع تقلیدتان در لیست وجود ندارد "سایر مراجع" را انتخاب نمایید.
۱۵. استانی که در آن متولد شدید را در این قسمت انتخاب نمایید.
۱۶. در صورت صلاحدید نام آموزشگاهتان را در این قسمت درج نمایید.
۱۷. موضوع درسی که در آموزشگاه تدریس می نمایید را در این قسمت درج نمایید.
۱۸. در صورت تمایل منطقه آموزش و پرورش که آموزشگاه در آن قرار دارد را در این قسمت درج نمایید.
۱۹. تعداد دانش آموزان آموزشگاهی که در آن تدریس می کنید را در این قسمت بنویسید.
۲۰. استانی که آموزشگاه در آن قرار دارد را در این قسمت انتخاب نمایید.
۲۱. نام شهرستانی که در آن آموزشگاه قرار دارد را درج نمایید.
۲۲. در صورتیکه آموزشگاه در روستا قرار دارد نام آن را در این مکان درج نمایید.
۲۳. جنسیت دانش آموزان آموزشگاه را انتخاب نمایید.
۲۴. قومیت و زبان دانش آموزان را انتخاب نمایید.
۲۵. مذهب دانش آموزان را انتخاب نمایید.

۲۶. کلید "ثبت اطلاعات را بزنید در صورت کامل بودن و صحیح بودن اطلاعات فرآیند تکمیل اطلاعات اتمام می پذیرد.

۲۷. برای وارد شدن به قسمت ارسال سوال نیاز است یکبار از کاربری خود خارج شوید برای این کار ابتدا روی این گزینه کلیک سپس گزینه خروج را بزنید و مجدداً با درج نام کاربری و رمز عبور جدید وارد کارتا بل خود شوید.

۱. متن سوال را در این قسمت درج نمایید.

۲. بعد از درج سوال این گزینه را کلیک نمایید تا سوال شما به سامانه پاسخگویی ارسال گردد.

۳. در صورتی که ارسال سوال به درستی انجام گیرد این پیام را در بالای صفحه ملاحظه خواهید نمود. کد پیگیری سوال را برای پیگیری های احتمالی یادداشت نمایید.

ردیف	کدبگیری	تاریخ ارسال	سوال	جواب
1	961601313	2017-10-08 09:48:12	*****مشخصات پرسشگر***** تاریخ تولد: 1365/06/30 جنسیت: مرد استان: البرز تحصیلات: حوزوی وضعیت تاهل: متأهل مرجع تقلید: مقام معظم رهبری سابقه خدمت: 1 نام آموزشگاه: شهید استان محل خدمت: البرز شهرستان محل خدمت: کرج منطقه آموزش: 1 حوزه تدریس: حدیث روستا: بی تعداد دانش آموزان: 50 جنسیت دانش آموزان: مرد مذهب دانش آموزان: شیعه قومیت و زبان دانش آموزان: فارسی *****متن سوال***** تست آ پ	111
2	961601314	2017-10-08 09:48:20	*****مشخصات پرسشگر***** تاریخ تولد: 1365/06/30 جنسیت: مرد استان: البرز تحصیلات: حوزوی وضعیت تاهل: متأهل مرجع تقلید: مقام معظم رهبری سابقه خدمت: 1 نام آموزشگاه: شهید استان محل خدمت: البرز شهرستان محل خدمت: کرج منطقه آموزش: 1 حوزه تدریس: حدیث روستا: بی تعداد دانش آموزان: 50 جنسیت دانش آموزان: مرد مذهب دانش آموزان: شیعه قومیت و زبان دانش آموزان: فارسی *****متن سوال***** تست آ پ	
3	961602279	2017-10-08 10:44:34	*****مشخصات پرسشگر***** تاریخ تولد: 1365/06/30 جنسیت: مرد استان: البرز تحصیلات: حوزوی وضعیت تاهل: متأهل مرجع تقلید: مقام معظم رهبری سابقه خدمت: 1 نام آموزشگاه: شهید استان محل خدمت: البرز شهرستان محل خدمت: کرج منطقه آموزش: 1 حوزه تدریس: حدیث روستا: بی تعداد دانش آموزان: 50 جنسیت دانش آموزان: مرد مذهب دانش آموزان: شیعه قومیت و زبان دانش آموزان: فارسی *****متن سوال***** تست آموزش و پرورش	
4	961602282	2017-10-08 10:44:39	*****مشخصات پرسشگر***** تاریخ تولد: 1365/06/30 جنسیت: مرد استان: البرز تحصیلات: حوزوی وضعیت تاهل: متأهل مرجع تقلید: مقام معظم رهبری سابقه خدمت: 1 نام آموزشگاه: شهید استان محل خدمت: البرز شهرستان محل خدمت: کرج منطقه آموزش: 1 حوزه تدریس: حدیث روستا: بی تعداد دانش آموزان: 50 جنسیت دانش آموزان: مرد مذهب دانش آموزان: شیعه قومیت و زبان دانش آموزان: فارسی *****متن سوال***** تست آموزش و پرورش	222
5	962126961	2017-12-15 21:19:06	تست گرمی	

۱. برای دریافت پاسخ خود در کارتابل بروی این گزینه کلیک نموده و سپس پرسش و پاسخ مورد نظر را انتخاب و ملاحظه نمایید.
۲. پرسش مورد نظر خود را انتخاب و پس از کلیک نمودن بر روی آن، متن کامل پرسش و پاسخ را ملاحظه نمایید. عدم درج پاسخ به این معنا خواهد بود که پرسش شما در حال پاسخگویی می باشد.
۳. در صورت نیاز به ویرایش مشخصات پرفایل خود، می توانید از این گزینه استفاده نمایید.

گروه های علمی به همراه برخی از موضوعات و سوالات پرتکرار هر گروه، برای آشنایی پرسشگران محترم با حوزه های پاسخگویی مرکز به شرح زیر می باشد:

۱) قرآن

(الف) موضوعات:

- (وحی، نزول قرآن، تدوین قرآن، ناسخ و منسوخ، تحریف ناپذیری قرآن، زبان قرآن، فهم و تفسیر قرآن، قرآن شناسی، ویژگی های قرآن، معارف قرآن مانند: خداشناسی، پیامبر شناسی، امام شناسی و معاد شناسی در آیات

قرآن، اخلاق در قرآن، مسائل فردی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در قرآن، زن و خانواده در قرآن، ادیان و شخصیتها در قرآن)

(ب) نمونه سوالات:

- آیا قرآن کلام خداست یا برداشت شخصی پیامبر صل الله علیه و آله و سلم؟
- چرا با وجود آنکه قرآن کتابی آسمانی و برای تمام اعصار و قرون بعد از خود می باشد حاوی آیات ناسخ و منسوخ است؟
- قرآن کریم، خود را به عنوان نور، مبین (آشکار) و مایه هدایت معرفی کرده است. پس چرا نیازمند تفسیر است؟
- در مورد ایه ۷ سوره نبا که میگوید کوهها را میخ قرار دادیم بگوئید در علم (زمین شناسی) منظور از میخ چیست یا اصلا چرا میخ گفته شده؟
- تفاوت شیطان با شیاطین در آیات قرآن چیست؟ مگر شیطان زاد و ولد دارد؟
- آیا همه ی داستان های قرآن کریم (از جمله داستان خلقت انسان) حقیقی هستند یا تمثیلی؟

۲) حدیث

(الف) موضوعات:

- (اصطلاحات حدیثی، مکاتب حدیثی، تاریخ تدوین حدیث، حدیث شناسی، بررسی اسناد احادیث، زیارتنامه ها، دعاها، منابع حدیث، مضامین و ترجمه احادیث، سحر و جادو)

(ب) نمونه سوالات:

- اینکه می گویند فلان حدیث صحیح است یعنی چه؟ آیا منظور محتوای حدیث است یا سند حدیث؟
- در بعضی از احادیث در مورد پاداش بعضی اعمال اغراق هایی آمده است که با عدالت و اعتدال نمی سازد؟
- منظور از کتب اربعه حدیثی شیعه چیست و چگونه می توان به آنها دست یافت. چرا نهج البلاغه، صحیفه سجادیه و ... منبع نیستند؟
- نظر اهل بیت (ع) درباره طلسم چیست؟ آیا طلسم وجود دارد؟ آگه وجود دارد چطور می توان آن را از بین برد؟

- آیا بستن کار و بخت و زندگی یک فرد امکان پذیر است؟ آیا برای رهایی از موارد پیش گفته می توان به دعانویس مراجعه کرد؟

- حکم تفال زدن به قرآن چیست؟ آیا تفال غیر از استخاره می باشد؟
- اگر شخصی دارای بهره هوشی پایینی باشد آیا ذکر و وجود دارد تا بهره هوشی وی افزایش یابد؟

۳) مشاوره

الف) موضوعات:

- (بلوغ و بحران هویت، روابط دوستی، آسیب‌های اجتماعی، ازدواج و همسرگزینی، خانواده و روابط همسران، والدگری و فرزندپروری، مسائل بانوان، مسائل جنسی، مشکلات روان‌شناختی، اختلالات: افسردگی / اضطرابی / دو قطبی / مرتبط / نارسایی‌های جنسی، تکنیک های موفقیت، فضای مجازی و مسائل نوظهور رسانه‌ای، دین و روان‌شناسی)

ب) نمونه سوالات:

- بنده دختری دارم یک ساله ، برای بیان خواسته هایش بسیار جیغ می زند و در همه حال باید بغل مادرش باشد و اجازه انجام هیچ کاری را به او نمی دهد لطفا راهنمایی بفرمایید؟
- اگر پسری بخواهد با دختری دوست باشد تا بتواند در آینده با او ازدواج کند اشکالی دارد؟
- هنگام مواجهه دختر و پسر جهت انجام گپ های قبل از ازدواج طرح چه مباحث و مسائلی ضروری می باشد؟
- زمانیکه ما روی کاری به عنوان ارزش تاکید میکنیم (مثل حجاب، راستگویی، تمیزی و...) و فرزندان خلاف آن را در محیط جامعه و به ویژه از طرف فامیل و دوستان می بینند چه باید بکنیم؟
- شیوه مقابله با افکار جنسی در مورد دانش آموزان چیست؟
- من هر گناهی انجام داده ام از خیانت گرفته تا دروغ و دزدی و...مدتی هم هست که تصمیم گرفتم این کارها را انجام ندهم اما بعضی وقتها به سرم می‌زند که خودکشی کنم شبها خوابم نمیبرد. اطرافیانم را دوستم ندارم. احساس می‌کنم خدا هم دیگه دوستم نداره. از شما می‌خوام کمک کنید؟

- من دچار وسواس فکری شدم، مثلاً در هنگام غسل و نماز فکرهای جنسی به ذهنم خطور می‌کنه و من هر چه سعی می‌کنم که از ذهنم بیرون بره بدتر می‌شه، برای مبارزه با این حالت باید چیکار کنم؟
- من مدتی است که به دون اطلاع خانواده در سایت همسریابی ثبت نام کرده ام توی این سایت با پسری آشنا شدم که بسیار اصرار به دیدار من داره نمیدونم آیا از نظر شما دیدار من با ایشون برای آشنایی بیشتر برای ازدواج مشکلی داره یا نه؟
- پسر ۹ ساله بنده در کامپیوتر یکی از دوستان عکسهای مبتذل دیده است. چه رفتاری در این مورد باید با او داشته باشیم یا چه رفتاری نباید با او داشته باشیم؟
- همسرم را عاشقانه دوست دارم. ۶ ماه از عروسیمون می‌گذره. ۲ سالی که نامزد بودیم، متوجه شدم که شوهرم علاقه شدیدی به بازی های کامپیوتر داره، با این که کارمنده، ولی به محض این که میاد خونه، می‌ره تو اتاق و مشغول بازی کردن می‌شه. شب‌ها تا دیر وقت بیداره و بازی می‌کنه، چه راهکاری به من پیشنهاد می‌کنید؟

۴) کلام (اعتقادات)

الف) موضوعات:

- (براهین اثبات وجود خدا، قضاء و قدر، عدل الهی، پیامبر شناسی، ویژگی های پیامبران، راههای اثبات نبوت پیامبر اسلام، امام شناسی، شئون امام، فضائل اهل بیت در قرآن و سنت، امامت امامان دوازده گانه، معاد شناسی، مرگ، برزخ، قیامت، جهنم، انسان شناسی، حقیقت انسان، فطرت انسان، جایگاه انسان، جن، شیطان، کلام جدید، زبان دین، پلورالیسم یا کثرت گرائی دینی، ادیان، مذاهب و فرق، وهابیت، ادیان و مهدویت، مهدویت در سایر فرق اسلامی، ظهور، فلسفه احکام)

ب) نمونه سوالات:

- چرا نام خدا با "هو" خوانده میشود با توجه به اینکه این ضمیر برای افراد مذکر است؟
- با توجه به این که تقدیرها بر اساس اعمال است، چرا بعضی افراد بی ایمان از مواهب مادی و رفاه زیادی برخوردارند و تقدیر خوبی دارند؟
- درباره ماهیت انسان و جهان غیر مادی توضیح دهید؟

- منظور از این که خداوند انسان را آزاد آفرید چیست؟
- اولین حیوان با وجود اینکه هم جنس نداشته و جنس مخالف هم نداشته چطور بوجود آمده؟
- چه شواهدی می توان آورد که اسلام دین کاملی است؟ چگونه می توان کامل بودن اسلام را برای یک غیر مسلمان ثابت کرد؟
- منظور از کثرت گرایی-حصرگرایی و شمول گرایی چیست و اسلام کدام یک را قبول دارد؟
- دقیقا انسان به واسطه چه چیزی از دین اسلام خارج شده و یا در دین باقی می ماند؟
- آیا رفتن به حالت آفا کار نادرستی است؟ درباره ی ذهن ناهشیار و ضمیر ناخودآگاه و اینکه با رفتن به حالت آفا و تلقین مثبت به ذهن ناهشیار می توان از شر بعضی از مشکلات رها شد؟
- به نظرتون این همه احکام سختگیرانه، مثلا این که در حج واجب نباید پشه بکشی، زن انسان به او حرام می شه و..... برای چیست؟

۵) اخلاق

الف) موضوعات:

- (کلیات علم اخلاق، رابطه علم اخلاق با علوم دیگر، فلسفه اخلاق، رذائل و فضائل اخلاقی، آداب اخلاقی، روش های تربیت اخلاقی، پرورش ایمان، عرفان و تصوف، حسد، بخل، کبر و راههای مبارزه با آنها)

ب) نمونه سوالات:

- یکی از مراحل که باید برای اصلاح اخلاق خود طی کنیم این است که از ویژگی ها و آثاری که صفات اخلاقی دارند آگاه باشیم از شما می خوام کتابی در این رابطه به من معرفی کنید.
- آیا اخلاق از دین گرفته شده یا انسان ها در طی چندین هزار سال زندگی در کنار یکدیگر دریافتند برای زندگی مسالمت آمیز در کنار هم باید اصولی را رعایت کنند و اینها به مرور زمان به روز، فنی تر و دقیق تر شده است؟
- مدتی است دوستم دچار شک هایی شده و حرفهای کفر آمیز میزند؟

- چگونه وجود ارزشهای اخلاقی ثابت را اثبات می کنید؟ اگر بگویید عقل حسن و قبح را می شناسد یه فرد لیبرال می گوید حسن و قبحی که عقل شما می شناسد را عقل من تشخیص نمی دهد و حسن و قبح را در چیز دیگری تشخیص می دهد؟
- رابطه جنسی چه فرقی با استمناء داشته و دلیل بزرگی گناه استمناء چیست؟
- آیا خوش بینی در جامعه ای که صلاح آن بر فساد آن غلبه دارد حد و مرز و اندازهای دارد لطفاً "این حد و مرز را بگویید تا دچار ساده لوحی یا بد بینی مفرط نشویم؟
- با سلام می خواستم فرق تجربه دینی با تجلی شخصیت باطنی را بدانم؟

۶) تاریخ

الف) موضوعات:

- (منابع و کتب تاریخی، مورخان، تاریخ انبیاء، پیامبر اسلام و امامان شیعه علیهم السلام، تاریخ صحابه و تابعین، سیره معصومان، مدعیان مهدویت، تاریخ تشیع، تاریخ ایران اسلامی، دولتها و سلسله ها، تاریخ معاصر، شخصیت‌های شیعی، سادات و فرزندان ائمه، شخصیت های اهل سنت، مرجعیت و حوزه های علمیه)

ب) نمونه سوالات:

- چرا با توجه به اینکه جمعیت چند هزار نفری در واقعه غدیر حضور داشتند چرا بازهم اهل تسنن خلافت امام علی(ع) را قبول نکردند؟
- آیا تاریخ طبری کتاب معتبری است؟
- به غیر از ۲ مورد حمله به خانه خدا که در قرآن(حمله ابرهه) آمده و دیگری در زمان عبدالله بن زبیر اتفاق افتاده چه زمان دیگری به خانه خدا حمله شده و به چه دلیل و توسط چه کسانی بوده است؟
- علل عقب ماندگی تمدن اسلامی چیست؟
- آیا غیر از این است که حمله کنندگان به ایران در صدر اسلام، همان دشمنان اهل بیت(ع) بوده اند؟ آیا ثمره ی این حمله جز کینه و نفاق بین عرب و عجم تا به امروز نبوده است؟ مگر نه اینکه در طول آن صدسالی که امویان حکومت میکردند ایرانیان در نهایت ذلت بودند؟ آیا این حمله درست بود؟ مگر نه اینکه شروع تمدن باشکوه اسلامی

بعد از امویان و برداشته شدن حقارت ازدوش ایرانیان و در زمانی که فتوحات و جنگ تمام شده بود و همه جا در

صلح بود که تمدن اسلامی بسرعت پیشرفت کرده و شکوفا شد؟

• لطفا منابعی را در مورد نقش اسلام و مسلمین در شکل‌گیری و تکامل تمدن، علوم عقلی و علوم تجربی معرفی

نمایید؟

• چه عواملی سبب حاکمیت ظالمانی چون معاویه و یزید بر مسلمانان شد؟